

gojenja rastline, žetve, sestave čika, trgovine, umetniško izdelanega orodja in skrinjic za betelove liste in fiziopatološkega učinka na človeško telo. — Toshiro Uno in Jean d'Anual razpravljata o starodavnem japonskem športu z lokom Kyudo.

V tretjem zvezku je zanimiv uvodni članek o veri v nadnaravna bitja in čarovnem zdravljenju v Néguebu. Avtor je zbral podatke leta 1962 pri arabskem plemenu Tiyaka v Néguebu. Princip te beduinske ljudske medicine je povsem preprost: premagati demonske sile, ki lahko škodujejo človeku. — Anne Chapman precej obširno razpravlja o severnoameriških indijanskih totemskih stebrih. Avtorica razčlenjuje totemsko umetnost iz različnih vidikov. Mimo umetniškega stila, rafiniranosti in tehnike, poudarja tudi simbolični pomen stebrov. Zanimiva je povezava totemskih stebrov z indijanskim praznikom »potlač«. — Jacqueline Delange prispeva v tem zvezku krajši članek, vendar zelo pomemben, o posebni ceremonialni posodi Kudu pri Ašanti ljudstvu v Gani. Predmet je vreden posebne pozornosti po sociološki in religiozni strani v zgodovini aristokratske umetnosti Ašanti ljudstva.

Vsak zvezek zaključujejo pisma znanstvenikov, ki na ta način razpravljajo s sodelavci o znanstvenih raziskovanjih. Mimo teh so objavljena tudi razna krajša poročila in ocene strokovne literature.

Pavla Strukelj

Margaret Trowell, African Design. New York (1960). Str. 78 + ilustr. 76. 4°

V zadnjem času je na svetovnem knjižnem trgu dosegljivih več dobrih kritičnih del o afriški umetnosti. K tovrstni literaturi se je pridružila tudi knjiga avtorice Trowell.

Pisateljica, ustanoviteljica šole za afriško umetnost v mestu Makerere, je skoraj vse življenje posvetila vzgoji afriške mladine v Keniji in Ugandi. Pri pouku je svoje učence usmerjala, da so se načrtno spoznavali s celotno afriško umetnostjo, to je s fino in dekorativno ali uporabno umetnostjo. Na osnovi svojega šolskega načrta je že takrat mislila na to knjigo in zanjo zbirala gradivo. Zato jo je tudi napisala kot pregleden sumarični učbenik in v njej obravnavala predvsem risbo črnske uporabne umetnosti nasploh. V knjigi je zapovrstnost poglavij sestavila tako, da knjigo lahko koristno uporablja učenec šole za afriško umetnost, kot tisti strokovnjak, ki se kakorkoli ukvarja z raziskovanjem afriške umetnosti ali kulture sploh.

Poglavja navedenega dela obsegajo afriški kontinent južno od Sahare. Kratka in jedrnata poglavja so razporejena takole: Namen uporabne umetnosti, Stenska dekoracija, Vzorci na rogoznicah in španskih stenah, Risba na tekstilu, Okrašeni pletarski izdelki, Okraševanje z biseri, Okras na kožah in usnju, Brazgotinjanje in poslikovanje telesa, Vzorci na kalebase posodah, Ornamenti na lesu, Ornamentalno rezljanje slonovine, Krašenje kovinskih izdelkov, Risba na lončenih posodah in Motivi v afriški risbi.

Avtorica obravnava v uporabni umetnosti predvsem njeno tehnično stran. Zato upošteva material, način izdelave in orodje. Mimo tega pa so ji tudi sami motivi zelo pomembni, kajti med njimi je raziskala mnogo podobnosti in tudi različnosti med posameznimi črnskimi ljudstvi. Zbrala je predvsem gradivo, ki je sistematično urejeno in daje nazoren pregled o velikem obsegu stilizacije figur in drugih simbolov.

Na koncu knjige so na 76 straneh dodane kvalitetne in izbrane fotografije. Vsaka ima natančen opis fotografiranega primerka obravnavane umetnosti.

Pavla Strukelj

Poleksija D. Dimitrijević-Stošić: Posela u starome Beogradu, Beograd 1965. Str. 112.

V Beogradu je pred kratkim izšla knjiga, ki podaja kulturno podobo Beograda v XIX. stoletju. Delo je pisano na osnovi ustnega izročila, zbranega od še

živečih udeležencev teh večerov ali pa od njihovih neposrednih potomcev. Knjiga je še posebno zanimiva zato, ker nam podaja sliko mesta, v katerem se tako ostro srečujeta vzhod in zahod.

V začetku XIX. stoletja je Beograd še tipično mesto z vsemi orientalnimi značilnostmi, tako v arhitekturnem pogledu mesta, kakor tudi v njegovem kulturnem življenju. Z velikim prilivom šolanih ljudi, predvsem Vojvodincev, dobiva Beograd sredi XIX. stoletja novo podobo. Kot vidimo iz opisa takratnega kulturnega življenja, so odigrale v njegovem preporodu veliko vlogo žene vodilnih Srbov. Prirejale so večere, na katerih so se zbirali predstavniki takratnega javnega političnega in kulturnega življenja Beograda. Taki večeri so bili v hiši Marije S. Milutinović-Mace Punktatorke, v hiši pašinice Mejre v Kaleu, v hiši Anke A. Konstantinović-Obrenović. Teh je bilo več vrst: ženski večeri, umetniški ženski večeri, Ankina »pesana« umetniški večeri itd. V opisu posameznih večerov spoznamo nošo tega časa, ki se vse bolj zgleduje po okusu Pariza in Dunaja. Tudi na pohištvu in glasbo je močan vpliv teh mest, pojavlja se klavir, skratka pred nami je del Beograda z vsemi njegovimi značilnostmi.

Ceprav knjiga ni znanstvene narave, je zanimiva tudi za etnologa, tako zaradi opisa materialnega stanja, kot tudi zaradi oznake razmer v takratni vodilni skupini, ki je dala ton poznejšemu beograjskemu življenju, kakršnega najdemo ponekod še danes v posameznih beograjskih hišah. Žal ni knjiga opremljena tudi z ilustrativnim gradivom, saj bi ji to dalo še večjo vrednost.

Breda Vlahović

Radmila Matejčić: Nošnja Rijeke i njene okolice. Pomorski i povijesni muzej Rijeke, Rijeka, 1963. Str. 3—16.

Na temelju povijesnih izvora iz 15. stoljeća pa nadalje i većeg broja likovnih prikaza od kraja 18. stoljeća, autorica je objelodanila vrijedne i zanimljive podatke o nošnji u gradu Rijeci i njenom najužem području.

S obzirom na gospodarske mogućnosti već u 15. stoljeću može se jasno uočiti različitost nošnje imućnijih građana Rijeke od one koju su nosili stanovnici njezinog stočarskog zaledja. Riječki građani uglavnom su podmirivali svoje potrebe uvozom skupocjenih tkanina, dok su stanovnici okolišnog područja ovisili o domaćoj radinosti, o preradbi i tkanju domaćeg sukna.

Razmatranjem povijesnih izvora već se u 15. stoljeću susreću pojedini dijelovi muške i ženske nošnje, među ostalim, utvrđuje se pojava »peče«, kao pokrivala za glavu i odjevnog predmeta gradske nošnje, koja će kasnije postati karakterističan detalj riječke pučke seljačke nošnje. Iz nešto kasnijeg vremena, polovicom 16. stoljeća, a napose u 17. stoljeću u inventaru ženske narodne nošnje riječke okolice javlja se još jedan odjevni predmet — »opleće«, a kao tkanina »sarza«, domaće sukno tada uobičajeno u Rijeci i Hrvatskom primorju. Od muške nošnje odnosno od njezinih dijelova, u to doba se navode košulje i hlače »brageše«, a kao ukras spominju se »majete od srebra« ili srebrne školjke.

Uvidom u različite likovne prikaze iz kraja 18. stoljeća, autorica donosi niz podataka o muškoj i ženskoj nošnji okolice Rijeke, koje su u mnogim svojim elementima i dijelovima imale sličnosti s gradskom nošnjom, a što je napose bilo vidljivo u muškoj narodnoj nošnji, u kojoj se ističu plosnate berete, kratke široke hlače, kratki kaputići, ogrtač, opasač i dr. Pri tom posebnu pažnju autorica obraća na žensku nošnju, bolje rečeno na oglavlja t. zv. »rub« i »pećicu« kao sastavne dijelove riječke gradske nošnje, a za ovu posljednju predpostavlja da je »jedan od modaliteta ruba«, toliko značajnog i još danas rasprostranjenog odjevnog predmeta ženske narodne nošnje Hrvatskog primorja i kvarnerskih otoka.

U prilogu Radmile Matejčić dano je veći broj vrijednih zapažanja i kulturno-povijesnih podataka, pa s te strane on znači ozbiljan doprinos, a ujedno i daljnji poticaj za proučavanje narodne nošnje Rijeke i njene okolice u cje-